

sin sujuvalla kielellä kirjoitettu yleistajuinen esitys, jonka voi helposti lukea parissa tunnissa, mutta jonka asia on kuitenkin varsin painavaa. Kirjoittamisen nopeus näkyy esimerkiksi viiteapparaatin puuttumisena ja tekstin osittaisena ylimalkaisuutena, mutta nämä ovat tyyppillisiä piirteitä keskustelukirjojen genressä.

Yrjönsuuri tarkastelee teoksessaan maailmaa sellaisena kuin se ilmenee Yhdysvaltojen nykyisen ulkopoliittisen johdon toiminnassa ja eritoten Valkoisen talon syyskuussa 2002 julkaiseman kansallisen turvallisuusstrategian valossa. Teoksen ansio on juuri siinä, että se tarkastelee tutkimuskohdettaan nimenomaan filosofiselta näkökannalta, selvittäen argumentoinnissa käytettyjä – yleensä lausumattomia – perusteita ja niiden pätevyyttä. Toisaalta Yrjönsuuri myös suhteuttaa argumentointia siihen ideologiseen perustaan, jolle Yhdysvaltain perustuslaki aikoinaan rakentui ja johon se edelleen tukeutuu. Niinpä esimerkiksi Saddam Husseinin syöksemistä vallasta tarkastellaan suhteessa siihen, mitä John Locke aikoinaan sanoi rikollisten rankaisemisesta ja tyrannien vastustamisesta. Tietysti Locken ohella myös muut teoreetikot, kuten vaikkapa Montesquieu, Machiavelli ja Paine, jättivät aikoinaan jälkensä ”amerikkalaisen lainsäädännön ytimeen” ja yhteiskuntaan yleisemminkin, mutta Yrjönsuuri keskittyy nimenomaan Lockeen, koska tämän argumentointi sopii parhaiten selittämään Yhdysvaltain nykypoliittikkaa. Lockehan olettaa, että luonnontilassakin kaikki ihmiset tuntevat luonnollisen moraalilain ja ymmärtävät, mikä on oikein ja mikä väärin. Pahaa tehdessään rikollinen löyhentää moraalilain suojan itsensä päältä tehden itsestään lainsuojattoman, minkä johdosta kuka tahansa saa rangaista häntä. Terrorismin vastaisen sodan puitteissa Yhdysvallat on nimennyt al-Qaidan tällaiseksi lockelaiseen luonnontila-ajatteluun sopivaksi lainsuojattomaksi sekä itsensä vaihtelevine liittolaisineen tuoksi keneksi tahansa, jonka on oikeutettua ryhtyä rankaisutoimiin globaalissa tilassa. Tyranni on Lockelle oikeastaan rikollisen erikoistapaus, johtaja, joka ylittää lain muiden vahingoksi, ja tässäkin tapauksessa on oikeutettua, että kansa syöksee hänet vallasta. Locken teoriassa jää hieman epäselväksi, voiko tämän oikeutetusti tehdä myös joku muu kansa. Se sijaan yhdysvaltalainen roistovaltioiden (*rogue states*) doktriini, joka on oikeastaan kohdistettu tiettyjen valtioiden johtoa vastaan, näyttää jälleen oletettavan, että Yhdysvallat voi toimia oikeutettuna kenenä tahansa, jolla on oikeus ryhtyä moraalilain velvoittamiin toimiin kaikkialla maailmassa. Näin on toistaiseksi toimittu Afganistanissa ja Irakissa suurin sotilaallisin menetelmin, ja vähäisempää painostusta on kohdistettu muun muassa Syyriaan, Irania, Libyaa ja miksei vieläpä Ranskaakin kohtaan.

Locke-argumentillaan Yrjönsuuri osoittaa myös mielenkiintoisesti, miten epäselvä tilanne globaalin järjestelmän rakenteen suhteen vallitsee. Yhtäältä Yhdysvalloista katsottuna valtioiden suverenisuuden käsite on liudentunut, ainakin muiden valtioiden kuin Yhdysvaltain kohdalla. Näin ollen muuta maailmaa voi käsitellä eräänlaisena perustal- taan yksilöistä koostuvana luonnontilana, vanhojen hallintorakenteiden muodostaessa vain sekundaarisen elementin. Toisaalta Yhdysvallatkin joutuu vielä ainakin yrittämään mitoittaa toimintansa vallitsevan kansainvälisen oikeuden

Mikko Yrjönsuuri. 2003. *Roistovaltion raunioilla. Filosofinen arvio Irakin sodasta*. Helsinki: Gaudeamus. 141 s.

Mikko Yrjönsuuren teos käsittelee Yhdysvaltain ja sen liittolaisten sotilaallista operaatiota Irakissa keväällä 2003, terrorismin vastaista sotaa yleensä, sekä niiden kautta rakenteilla olevan yhdysvaltalaisen uuden maailmanjärjestyksen moraalisia, juridisia ja filosofisia perusteita. Kirja on var-

puitteisiin. Vastaavasti Yrjönsuuri osoittaa ristiriitaisuuksia Yhdysvaltain perusteluissa toimiansa oikeutukselle lähinnä Hugo Grotiuksen luomien oikeudenmukaisen sodan prinssiippien taustaa vasten, näyttäen selkeästi, etteivät Yhdysvaltain hallinnon perustelut riitä toimintansa moraalisfilosofiseen legitimointiin. Yhdysvaltain sisäpolitiikassa tästä ei ole ollut niin paljon haittaa maan hallitukselle, ainakaan vielä keväällä 2003, koska Yhdysvallat oli eetokseltaan sotaan käyvä maa. Sen sijaan Euroopassa ja muualla maailmassa Yhdysvaltain toiminta erityisesti Irakin sodassa on näytettyntynyt illegitiiminä. Näissä maissa ei ole samanlaista kollektivistista kansallista eetosta, vaan Yhdysvaltain sotiin ainoastaan osallistutaan tai niitä ainakin siedetään enemmän tai vähemmän utilitaristisin perustein. Osittain tämän seurauksena Fukuyaman alkujaan oletama asetelma ”West and the Rest” on muuttumassa, ja huomioon on nykyisin otettava myös mahdolliset perustavanlaatuiset konfliktit läntisen arvomaailman sisällä.

Yrjönsuuren teokseen sisältyy jonkin verran epämääräistä terminologiaa, mikä ei tietenkään sinällään vähennä sen arvoa. Toteamukset kuten ”Oikeudenmukaisuuden käsite ei vanhene” (s. 9) kuulostavat kuitenkin hiukan oudoilta. Kai se sentään ainakin muuttuu historian saatossa? Hyvin kyseenalaisia ovat myös toteamukset kuten ”Euroopassa tajuttiin vuonna 1648, että sota ei ole oikea keino viedä eteenpäin uskontoa ja aatetta” (s. 39).

Yrjönsuuri on onnistunut kirjoittamaan ajankohtaisesta ja siksi haastavasta aiheesta keskustelua herättävän kirjan, tarjoten samalla mielenkiintoisen näkökulman maailmanpolitiikan analysointiin. Poliitiikan tutkija jää sen kanssa kaipaamaan selvempää käsitystä siitä, että politiikassa on usein enemmän kysymys retoriikasta kuin logiikasta, enemmän tunteisiin vetoamisesta kuin faktoista. Toki on sinänsä arvokasta osoittaa tiettyjen perustelujen heikkous, mutta onko kansoja koskaan hallittu deduktioilla ja syllogismeilla? Kontrafaktuaalisilla argumenteilla on valitettavan usein faktuaalista merkitystä, ja sodan syiksi kelpaavat myös vähemmän loogiset ja jopa kokonaan fiktiiviset tapahtumat, tai tahallaan vääristellyt tulkinnot tietyistä tapahtumista. Kuten Yrjönsuuri itsekin toteaa Yhdysvaltain suhteen, ”[k]ansaa ei ole kiinnostunut syvälle luotaavista analyyseista ja monimutkaisista päättelyketjuista, eivätkä mediat niitä siis tarjoakaan” (s. 120). Esimerkiksi Irakin sota oli monissa suhteissa perinteinen kansallisvaltioiden välinen sota, jota kuitenkin ei voitu sellaiseksi tulkita. Jos se nimittäin olisi ollut puhdas kansallisvaltioiden välinen sota, Yhdysvallat ilman turvallisuusneuvoston valtuutusta käydyn sodan aloittajana olisi hyökkääjä, jota vastaan YK:n pitäisi ryhtyä kollektiivisen turvallisuuden vaatimiin toimiin. Suvereeniuden ja globaalin luonnontilan välitilassa ulkopoliittista kieltä joudutaan siten luomaan uudenlaisen ulkopoliitiikan tekemisen tarpeisiin. Globaali sota terrorismia vastaan on selvästi lockelaisen luonnontilan horisonttia vasten julistettu sota, mutta yksityiset sotilaalliset toimet joudutaan argumentoimaan muita termejä kuin sotaan hyväksi käyttäen, jotta suvereenien valtioiden muodostamassa rakenteesakin voitaisiin toimia edes jossain määrin laillisen näköisesti. Niinpä esimerkiksi syksyn 2002 kansallisessa turvallisuusstrategiassa esiintyi käsite ennakoiva toiminta

(*preemptive action*) ja Irakissa suoritettiin sotilaallinen operaatio (*military operation*), mutta ei varsinaista sota. Yleiskielessä kevään 2003 Irakin sota tietysti oli sota, mutta pääsääntöisesti globaalin johtajavaltion on annettu pelata kielipeliään omien sääntöjensä mukaisesti.

Kirjansa lopussa Yrjönsuuri argumentoi YK-järjestelmän säilyttämisen puolesta maailman ensisijaisena hallintorakenteena, ja nostaa konflikteja tulevaisuudessa vähentäväksi ratkaisuksi kansan sivistyneisyyden nostamisen ja järjen äänen lisäämisen maailmanpolitiikassa. Tämä on tietysti kovin idealistista, mutta vaihtoehtoina taitaisivat olla vain joko nöyrä Yhdysvaltain vanavedessä seuraileminen tai sitten Euroopan Unionin nopea yhtenäistäminen. Yrjönsuuren ratkaisua lähteä mukaan julkiseen keskusteluun yleistajuisella ja helppolukuisella filosofisella kirjasella voi pitää kannatettavana. Ammattitutkijalle tällaisen keskustelukirjan liittäminen professuurihakemuksiin ei välttämättä ole eduksi, mutta filosofille on kunniaakasta julkaista muutakin kuin sellaista, mistä on suoraa yksilöllistä hyötyä.

PEKKA KORHONEN ja PAUL-ERIK KORVELA